

О. ХЕНРИ

СЪВЕСТИ В ИЗКУСТВОТО

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1993

chitanka.info

— Все не мога да накарам съдружника си Анди Тъкър да се придържа в етичните рамки на неопетненото мошеничество — сподели веднъж с мен Джеф Питърс.

Анди има толкова богато въображение, че е невъзможно да бъде почтен. Той изобретява такива мошенически, такива свръхфинансови способности за добив на пари, че до тях не би прибягнала дори железопътната компания.

Самият аз не мога да взема от човека и долар, без да му дам нещо в замяна — да речем, накит от фалшиво злато или градински семена, или мазило против лумбаго, или борсови книжа, или боя за печка, или в краен случай пукната глава. Изглежда, моите деди произхождат от Ню Ингленд и аз съм наследил нещичко от техния силен и упорит страх от полицията.

Виж, родословното дърво на Анди е друго. Ако рече да проследи произхода си едва ли ще стигне по-далеч от някоя финансова корпорация.

Онова лято, когато кръстосвахме Средния Запад и работехме в долината Охайо, тоест пробутвахме семейни албуми, прахове против главобол и хлебаркоизтребител, на Анди му хрумна нова финансистка комбинация.

— Джеф — казва той, — време е, струва ми се, да зарежем тия бостанджии и да насочим вниманието си към нещо по-хранително и плодотворно. Продължаваме ли да снимаме задниците им за нищо пари, ще ни излезе име, че фалшифицираме природата. Какво ще кажеш да се навреме във въртопа на небостъргачите и да потърсиме по-едър дивеч.

— Ами ти ми знаеш особеностите — казвам аз. — Аз предпочитам чистия, небеззаконния стил на работа, който практикуваме сега. Когато взимам пари, обичам да оставям в ръцете на ближния нещо по-осезателно, та да му се радва и да отвлича вниманието му, за да не ме следи на коя страна съм тръгнал. Но ако си измисли нещо по-интересно — казвам му, — нека да го чуем. Аз не съм чак толкова привърженик на дребното мошеничество, за да откажа, ако ми се предложи нещо по-добро.

— Аз замислям — казва Анди — да устроя скромна ловна хайка — без рогове, без хрътки и без фотокамери — сред голямото стадо

американски Мидас, които на простонароден език се наричат питсбъргски милионери.

— В Ню Йорк ли? — питам аз.

— Не, драги — казва Анди. — В Питсбърг. Те се вдят най-вече там. Ню Йорк не им понася. Там те ходят само от време на време, тъй като това се очаква от тях. Питсбъргски милионер в Ню Йорк е като муха в чаша горещо кафе — само привлича вниманието и развързва езиците, но това не му е приятно. Ню Йорк само му се присмива, задето е хвърлил толкова пари в този град на сноби и присмехулници. А истината е, че там той не харчи почти нищо. Веднъж ми попадна равносметката на един жител на Питсбърг, който разполага с петнайсет милиона, след като е прекарал десет дена в Ню Йорк. Ето и самата равносметка:

Ж.п. билет отиване и връщане — 21,00 \$
Такси до хотела и обратно — 2,00 \$
Хотелска сметка (по 5 \$ на ден) — 50,00 \$
Бакшиши — 5750,00 \$
Всичко — 5823,00 \$

— Ето ти гласът на Ню Йорк — продължава Анди. — Този град не е нищо повече от оберкелнер. Бутнеш ли му прекалено много, той те изпраща до вратата и ти се присмива заедно с пиколото. Ето защо, когато гражданинът на Питсбърг иска да харчи и да се радва на живота, той си стои в града. И там именно трябва да го търсим.

И тъй, казано с две думи, скатахме с Анди нашите албуми, хлеббаркоизтребителя и антипирина в килера на един приятел и потеглихме за Питсбърг. Анди нямаше предварително съставена нарочна програма за беззаконни и насилнически действия, но беше убеден, че когато се стигне до акция, неговата аморална природа ще се окаже на висотата на положението.

Анди взе под внимание моите представи за самосъхранение и честност и обеща, че ако аз взема активно и опасно участие в някоя замислена от него работица, той ще се погрижи жертвата да получи нещо, което се възприема със зрението, обонянието и вкуса, тъй че моята съвест може да бъде спокойна. След това уверение аз вече не

изпитвах никакви угризения и се впуснах с весело сърце в мръсната игра.

— Анди — казвам му, докато се промъкваме през дима на сгуриената пътека, която наричат Смитфийлд Стрийт, — а ти помисли ли как ще завържем познанство с тези царе на кокса и чугуноизстисквачи? Не че подценявам способността си да се държа в общество и да си служа с виличката за маслини и ножа за торти, но да проникнеш в салоните на тукашните потребители на евтини пури е комай доста по-трудно, отколкото си го представяш.

— Ако нещо ни попречи да се сближим с тях — казва Анди, — то ще е само нашата изискана потомствена култура. Питсбъргските милионери са простовати, добродушни, непретенциозни, демократични хора. Вярно, те са груби, но пък крайно неучтиви. И макар да са много шумни и нешлифовани в държанието си, под това се крие голяма доза нелюбезност и неучтивост. Почти всеки от тях произхожда от низините — казва Анди — и ще си остане там, докато градът не се снабди с димоочистители. Ако започнем да се държим просто и непринудено, не отбягваме кръчмите и вдигаме шум около себе си, колкото се вдигна около вносното мито за стоманени релси, нищо няма да ни струва да намерим път към тези хора.

И тъй, с Анди се разшетахме из града и три-четири дена се заслушахме. Дори вече познавахме по физиономия три-четири милионера.

Един от тях всеки ден спираше с автомобила си пред нашия хотел и поръчваше да му донесат бутилка шампанско. Когато келнерът му я отваряше, той я надигаше и смучеше направо от гърлото. Това показва, че преди да забогатее, той е духал стъкло във фабриката.

Една вечер Анди закъсна много за вечеря. Цъфна в стаята ми една в единайсет часа.

— Прицелих един, Джеф — казва ми. — Дванайсет милиона. Петрол, заводи за прокат, недвижимо имущество и природен газ. Човек на място, няма ала-бала. Цялото си богатство е спечелил през последните пет години. Сега е наел професори да го въведат в науката — изкуство, литература, кинкалория и други такива. Когато се запознахме, тъкмо беше спечелил десет хиляди каймета от облог с човек от Стоманодобивната корпорация, че днес в прокатния завод в Альгейни ще станат четири самоубийства. По този случай всичко живо

наоколо го поздравяваше и пиеше на негова сметка. Аз нещо му харесах и той ме покани на вечеря. Отидохме в един ресторант на „Даймънд Али“, седнахме и си поръчахме искрящ мозел, супа от стриди и щрудел. После той пожела да ми покаже ергенската си квартира на Либърти Стрийт. Оказа се, че държи апартаментче от десет стаи точно над рибния пазар с отделна баня на по-горния етаж. Каза, че обзавеждането му е излязло осемнайсет хиляди, и аз му вярвам. В една от стаите държи картини за четирсет хиляди, а в друга — всякакви антики за двайсет хиляди. Казва се Скъдър, на четирисет и пет години е, взема уроци по пиано, а петролните му кладенци дават всеки ден по петнайсет хиляди варела петрол.

— Добре де — казвам, — като начало всичко това звучи добре. Обаче ки вуле ву? За какъв дявол са ни неговите картини? Ай петролът?

Анди седи на леглото и мисли.

— Този човек — казва — не е това, което наричаме обикновен негодник. Когато ми показваше шкафа си с художествени антики, лицето му засия и почервения като вратата на коксова пещ. Казва, че ако успее да осъществи още няколко големи сделки, колекцията на Дж. П. Морган от старинни гоблени, порцелан и седеф ще прилича в сравнение с неговата на съдържанието на стомаха на щраус, прожектиран с вълшебен фенер. После ми показа нещичко резбовано — продължи Анди, — но веднага разбираш, че е голяма работа. Било отпреди две хиляди години според него. Лотосов цвят с женска глава в него, изработен от слонова кост. Скъдър погледна в каталога и обясни всичко. Египетски резбар на име Кафра изработил две такива парчета за Рамзес Втори около еди коя си година преди Христа. Вторият екземпляр изчезнал и още не могат да го открият. Антикварните плъхове обикаляли цяла Европа да го търсят, но напразно. Скъдър платил две хиляди долара за своя екземпляр.

— Това добре — казвам аз, — но според мен ние само си чешем езиците. Мисля, че дойдохме в Питсбърг да покажем на милионерите как се работи, а излиза, че те ни преподават уроци по изящно изкуство.

— Имай малко търпение — отвръща меко Анди. — Може би димът скоро ще се разсее и ще се провиди едно-друго.

На другия ден Анди излезе рано-рано и се върна чак по пладне. Привика ме в стаята си, извади от джоба си топчесто вързопче колкото

гъше яйце и го отвори; слоновокостно изделие също като онова, което беше видял у милионера.

— Преди малко — казва Анди — се отбих в един вехтошарски магазин, където се и залагат вещи, и гледам това нещо полускрито под купчина стари кинжали и други джунджурии. Собственикът ми казва, че тази вещ стои при него вече няколко години; били я оставили някакви араби, турци или други неверници, които живеели тогава край реката. Предложих му два долара за нея, но сигурно видът ми е издавал, че много ми се ще да я имам; онзи каза, че това означавало да взема хляба от устата на децата му и че изобщо няма да води разговор, ако не започнем от триста трийсет и пет. Накрая я взех да двайсет и пет долара. Джеф, погледни — продължава Анди, — това е вторият екземпляр от онова изделие, за който ми говореше Скъдър. Та те си приличат като две капки вода. Той ще плати за него две хилядарки, без да му мигне окото. Няма причина този да не е истински, същият, изработен от онзи стар циганин.

— Сигурно е така — казвам аз. — Но как ще накараме нашия милионер да го купи доброволно?

В това отношение Анди вече имаше напълно разработен план и аз ще ви кажа как го приведохме в изпълнение.

Аз се снабдих с тъмни очила, облякох черен сюртук, разчорлих си косата и се превърнах в професор Пикълман. Преместих се в друг хотел и след като се регистрирах, изпратих телеграма на Скъдър, в която го молах да се видим по много важна работа, свързана с изящното изкуство. Асансьорът ми го достави след по-малко от час. Недодялан човек с глас на гръмовержец, целият вмирисан на евтини пури и нефта.

— Здравсти, професоре — провиква се той, — как вървят работите?

Разрошвам косата си още повече и го гледам през тъмните очила.

— Господине — казвам, — вие сте Корнелий Т. Скъдър от Питсбърг, щата Пенсилвания, нали?

— Същият — отговаря той. — Хай да му ударим по едно.

— Нямам нито време, нито желание да се отдавам на такива вредни и злокачествени занимания — казвам аз. — Дошъл съм чак от Ню Йорк по един въпрос, свързан с ра... свързан с изкуството. Доколкото разбрах, вие притежавате египетско слоновокостно изделие

от времето на Рамзес Втори, на което е изобразена главата на царица Изида върху лотосов цвят. Изработени са само две такива изделия. Едното се смяташе за отдавна изчезнало. Напоследък имах щастието да го открия и купя от една залo... от един почти неизвестен виенски музей. Ще ми се да купя и вашия екземпляр. Колко ще искате?

— Ама че работа, професоре! — възкликва Скъдър. — Значи сте намерили изчезналия екземпляр? И искате да ви продам своя? Хиляди пъти не! Корнелий Скъдър няма намерение да разпродава колекцията си. У вас ли е това произведение на изкуството?

Показвам му го. Той го разглежда много внимателно.

— Да, прав сте — казва. — Това е вторият екземпляр, до най-малката подробност. Но ще ви кажа, аз не продавам, а купувам. Давам ви две и петстотин за вашия.

— Е, щом вие не продавате, аз съм готов да ви го продам.

Само — казвам — по-едри банкноти, ако обичате. Нямам време за губене. До довечера трябва да се прибера в Ню Йорк, че утре ме чака публична лекция в аквариума.

Скъдър подписва чек и го праща долу в хотела да го осребрят. Той си взема антиката, аз — парите и бързам към предишния хотел да се срещна с Анди, както се бяхме уговорили.

Анди крачи напред-назад в стаята си и току поглежда часовника.

— Е? — пита той.

— Две и петстотин — казвам. — В брой.

— Имаме само единайсет минути до влака — казва Анди.

— Грабвай куфара и ходом марш.

— За какво е това бързане? — питам аз. — Всичко е честно и почтено. А дори ако изделието е фалшификат, кой знае колко време ще мине, докато Скъдър открие това. Във всеки случай той беше сигурен, че е оригиналът.

— И е прав — казва Анди. — Това е собственият му екземпляр. Вчера, когато разглеждах колекцията му, той излезе за минута от стаята и аз го свих. Хайде, вземай куфара и бегом.

— Добре де — казвам, — тогава за какво беше тази измишльотина, че сме открили изчезналия екземпляр при антик...

— Оо! — казва отегчен Анди. — От уважение към твоята съвест. Тръгваме.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.